

500.000 vrouwen

'De situatie is schrikbarend. Veel gepensioneerde vrouwen leven op bijstandsniveau,' zegt drs. A. Kuik, ombudsvrouw pensioenen van het Instituut Vrouw & Arbeid in Den Haag. Meer dan 500.000 vrouwen hebben geen recht op een aanvullend pensioen. Van de werknemers-zonder-pensioen-rechten is 60% vrouw, volgens onderzoek van de Pensioenkamer in 1990. Ook andere problemen in pensioenland, zoals het optreden van pensioenbreuk, zouden nodig moeten worden opgelost.

In allerlei verschillende redenen zijn vrouwen vaak slechter af dan mannen, als het om pensioenen gaat. Sommige omstandigheden pakken relatief vaak ongunstig uit voor vrouwen, bijvoorbeeld het werken bij een bedrijf dat bij geen enkel pensioenfonds is aangesloten. Het gaat hier vaak om werkgevers met minder dan tien personeelsleden in dienst. Veel van deze bedrijven bevinden zich in de horeca, de detailhandel of in de reinigings- of uitzendbranche. In al die bedrijven werken relatief veel vrouwen. Daarnaast sluiten enkele fondsen administratief- en schoonmaakpersoneel, mensen met afroepcontracten en thuiswerkers van deelname uit. Ook in deze categorieën zijn vrouwen oververtegenwoordigd. Een andere reden waarom vrouwen vaker dan mannen een pensioentekort oplopen is dat zij het meestal zijn die tijdelijk stoppen met werken om voor de kinderen te zorgen. Als zij dan herintreden, kunnen ze geen volledig pensioen meer opbouwen. Mevrouw Kuik: 'Veel pensioenregelingen hanteren bovendien een franchise (een drempel). Als het inkomen er onder zit, bouwen werknemers geen pensioen op. Deeltijd- en kortlopende contract-medewerkers werden daardoor ernstig gedupeerd. Feitelijk is ook dit een vorm van indirecte discriminatie, want de deeltijdwerkers zijn voor het merendeel vrouwen. Sinds een wijziging van de Pensioen- en Spaarfondsenwet op 8 juli 1994 kunnen deeltijdwerkers wel vanaf die datum deelnemen aan een pensioenfonds'. Deeltijders die in de voorgaande tijd hebben gewerkt, zijn echter niet gebaat bij deze wet. Voor hen zouden er regelingen getroffen moeten worden waardoor ze met terugwerkende kracht pensioenrechten krijgen. Het pensioenfonds PGGM heeft recentelijk zo'n stap gezet. Dit fonds besloot om alle deeltijdwerkers alsnog vanaf april 1976 pensioenrechten te geven. In de loop van 1995 zal deze organisatie zo'n 150.000 betrokkenen benaderen. De maatregel vergt 450 miljoen gulden, waarvoor in de afgelopen jaren een voorziening werd getroffen. Andere pensioenfondsen wachten de ontwikkelingen af. Zij vinden dat de

termijn waarover deeltijdwerkers eventueel pensioenrechten zullen kunnen krijgen, maximaal vijf jaar zou moeten zijn. Alles bij elkaar gaat het natuurlijk ook om zeer forse bedragen. Over dit onderwerp moet binnenkort een kantonrechter beslissen, nadat deze aanvullende informatie heeft ontvangen van het Europese Hof van Justitie omtrent de interpretatie van het non-discriminatie besluit van de EG uit 1985. Verder hanteerden veel pensioenfondsen ook regels waardoor vrouwen rechtstreeks werden benadeeld. Gehuwde vrouwen werden bijvoorbeeld vaak helemaal niet, en ongehuwde vrouwen pas vanaf hun dertigste tot een fonds toegelaten.

De Nederlandse pensioenfondsen behoren tot de grootste ter wereld. Er is voor zeker 700 miljard gulden belegd. Alleen al het ABP beschikt over 177 miljard gulden belegd vermogen en is daarmee het op een na grootste fonds ter wereld.

het bedrag dat gehuwden samen aan AOW ontvangen (+ 20.000 gulden per jaar). Bij pensionering ontvangt ieder van de echtgenoten echter slechts 1x gehuwden-AOW en daar-

Man f 50.000,-
 $1,10/7 \times AOW = f 28.571,-$
 = f 21.429,- pensioengrondslag

Vrouw f 50.000,-
 $1,10/7 \times AOW = f 28.571,-$
 = f 21.429,- pensioengrondslag

Totaal salaris = f 50.000,- + f 50.000,- = f 100.000,- (70% = f 70.000,-)
 Totaal o.p.* = 70% x f 21.429,- x 2 = f 30.000,-
 AOW + o.p.* = f 20.000,- + f 30.000,- = f 50.000,- $\uparrow$ f 20.000,-

* O.P. = OUDELDOMSPENSIEN

TWEEVERDIENERS

Als gehuwden samen voor het inkomen zorgen, is het maar in een enkel geval mogelijk om aan een pensioenuitkering van 70% van het laatstverdiende loon te komen zonder dat er een individuele voorziening wordt getroffen. Een pensioen wordt namelijk meestal berekend als aanvulling op de AOW-uitkering. Zowel bij alleen- als bij tweeverdieners is dat de '2x gehuwden-AOW':

door ontstaat er in hun pensioen een 'gat' van 10.000 gulden. Samen gaan ze er dus 20.000 gulden op achteruit (zie tekening).

ECHTSCHIEDING EN OVERLIJDEN

Bij een echtscheiding kon de vrouw tot voor kort nauwelijks recht laten gelden op het pensioen dat door de man tijdens het huwelijk

AOW - PENSIOEN BEREKENINGEN:

- 1) AOW: basispensioenvoorziening; sociaal minimum.
- 2) Aanvullend pensioen tot 70% van laatst verdiende inkomen, berekend volgens:

a) een eindloonregeling: 70% van het laatst verdiende loon. (Fig. 1)

b) een gemiddelde loonregeling: 70% van het gemiddeld verdiende loon van alle betaalde premies.

De bruto-AOW bedraagt in 1995 per maand:

• alleenstaande:

f 1.429,55; extra bruto vakantieuitkering : f 83,47 = f 1.513,02

• gehuwde of samenwonende: f 993,91; extra bruto vakantieuitkering: f 59,62 = f 1.053,53

en zonder pensioen

was opgebouwd. Dit is onlangs veranderd: sinds 1 mei 1995 bestaat er een pensioenvereveningsregeling in het geval dat gehuwden besluiten uiteen te gaan. Die regeling maakt onderscheid tussen drie verschillende groepen. Allereerst zijn er de vrouwen die voor 27 november 1981 zijn gescheiden. Als zij langer dan 18 jaar gehuwd zijn geweest en kinderen hebben opgevoed, kunnen zij een kwart van het tijdens het huwelijk opgebouwde pensioenrecht opeisen. De tweede groep is gescheiden tussen 27 november 1981 en 1 mei 1995. Voor hen geldt: als de helft van de totale waarde van het pensioen hoger is dan de waarde van het bijzonder weduwenpensioen, kan een deel van de waarde worden verrekend. Deze regeling is nogal ingewikkeld, waardoor in de praktijk het pensioen vaak niet of onjuist werd verdeeld. Als het pensioen niet (helemaal) is gedeeld, zou dat in sommige gevallen nog steeds kunnen. Vanaf 1 mei 1995 bepaalt de vereveningswet dat ex-echtgenoten kunnen kiezen uit drie manieren om pensioenrechten te verdelen. Ingeval van de standaardverdeling krijgen beiden elk de helft van het opgebouwde ouderdomspensioen. Ook kunnen zij een ander verdelingspercentage afspreken. De derde mogelijkheid bestaat uit een definitieve omzetting van de pensioenrechten in een individueel ouderdomspensioen. Bij overlijden van een van de echtgenoten is de pensioenpositie van de weduwe minder gunstig dan die van de weduwnaar. Weduwen krijgen slechts 50% van het laatstverdiende salaris van hun overleden man als pensioen, terwijl een weduwnaar gewoon 70% blijft ontvangen wanneer zijn vrouw overlijdt. Gemiddeld geeft dat een inkomensverschil van 4.500 gulden per jaar. Veel oudere vrouwen zullen dus in de laatste jaren van hun leven een flinke daling van hun inkomen ondervinden. Zij overleven immers hun echtgenoten met gemiddeld negen jaar. De heer Rantong van de afdeling Leven en Pensioenen van OHRA waarschuwt:

VERVOLG VAN PAGINA 13

'Voor samenwonenden gelden veel verschillende wetten. Zij kunnen dezelfde rechten als gehuwden verwerven door een notariële akte op te laten maken en die aan hun pensioenfonds te sturen. Laten zij dit achterwege, dan bestaat er geen recht op partnerpensioen, tenzij in de regeling opgenomen.'

PENSIOENREPARATIE

'De laatste jaren bedroeg het rendement van de pensioenfondsen vaak enkele procenten meer dan de 4%, die nodig is om aan hun verplichtingen te voldoen. Er zijn dus miljarden gespaard. Dat geld zou nu kunnen worden aangewend om premiekorting te geven aan de deelnemers of de tekorten te repareren die zijn ontstaan als gevolg van wisseling van werkgever of werken in deeltijd - zoals de PGGM nu doet - en voor weduwen en gescheiden vrouwen,' aldus P. de Wind van de Vereniging Aanpak Pensioenbreuken.

De heer Rantong reageert hierop: 'Verzekeraars en pensioenfondsen behoren grote sommen geld, maar zij hebben te maken met langdurige verplichtingen. Pensioenuitkeringen gedurende 50 jaar komen voor. Dus daarom is een grote reserve noodzakelijk. Bovendien worden de zogeheten "overwinsten" gebruikt om de pensioenpremie te verlagen of de pensioenaanspraken te verhogen.' Volgens De Wind zou ook de 5 miljard gulden die in het FVP (Fonds Voorheffing Pensioenverzekering) zit, voor allerlei pensioenreparaties kunnen worden aangewend. Dit fonds is in 1973 met 1 miljard gulden gestart in afwachting van een algemene pensioenplicht. De Stichting van de Arbeid, de beheerder van het fonds, laat dat geld ten goede komen aan de pensioenreparatie van werklozen boven de veertig jaar. Zou een deel ervan ook niet voor andere pensioenreparaties kunnen worden gebruikt?

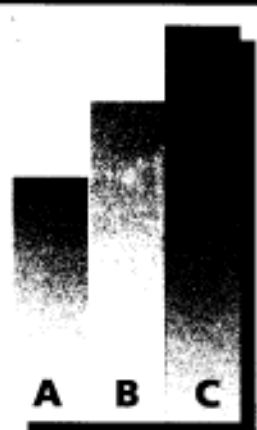
MARKTWERKING.

Sinds enige tijd pleiten minister G. Zalm van het Ministerie van Financiën en staatssecretaris R. Linschoten van Sociale Zaken voor meer marktwerking op het terrein van de pensioenen. Zij vinden dat ook verzekeraars toegang moeten krijgen tot de markt, die nu door de verplichte deelname aan het bedrijfspensioenfonds is afgeschermd. Door de toenemende con-

currentie hopen zij te bereiken dat de premies omlaag gaan en dus de loonkosten van de werkgevers dalen. De bedrijfspensioenfondsen vrezen echter dat sommige groepen werknemers, zoals bijvoorbeeld deeltijdwerkers en lager betaalden, weinig aantrekkelijk zijn voor de verzekeraars. De pensioenfondsen zouden dan blijven zitten met de minder lucratief te verzekeren groepen, tegen veel hogere kosten dan de huidige premies. De Tweede Kamer heeft het laatste woord in deze kwestie.

ACTIE ONDERNEMEN?

Allerlei veranderingen in de persoonlijke levenssfeer en nog te nemen besluiten door de regering kunnen grote gevolgen hebben voor de pensioenvoorziening van individuele werknemers. Werknemers zouden zelf jaarlijks moeten informeren bij hun personeelschef of hun vakbond hoe hun pensioensituatie er uitziet. Veel werkgevers verschaffen een dergelijk overzicht overigens al en over een aantal jaren zullen pensioenfondsen en verzekeraars verplicht zijn dat overzicht te verstrekken. Als zij twijfelen of zij wel voldoende verzekerd zijn voor hun oude dag, zouden zij bij een verzekeraar of adviseur te rade kunnen gaan voor een advies. 'Als er veranderingen in de privé-omstandigheden optreden, zoals bijvoorbeeld echtscheiding, werkloosheid of overstap naar een andere baan,' aldus Rantong, 'zouden deelnemers moeten nagaan in hoeverre dat gevolgen heeft voor hun pensioenvoorziening. De meeste

Figuur 1
Gemiddeld-loonregeling

Bij een gemiddeld-loonregeling wordt elk jaar een pensioen verdiend van bijvoorbeeld 1,75% van de pensioengrondslag.

Figuur 2
Eindloonregeling

Bij een eindloonregeling wordt het in het jaar B verdiende hogere pensioen doorgetrokken naar jaar A en de rechten uit dat jaar worden verhoogd met B'. In het jaar C' wordt over de voorgaande jaren een verhoging gegeven. Enzovoorts.

PENSIOENVOORZIENING

'Onderaan het pensioengebouw bevindt zich de AOW. Daar heb je recht op als je tussen je 15de en 65ste doorlopend was verzekerd. De meeste Nederlanders voldoen aan die eis,' zegt drs. A. Kuik, 'maar migranten niet. Op hun AOW-uitkering wordt 2% in mindering gebracht voor elk jaar dat zij niet in Nederland verbleven.' Momenteel leeft 20% van alle ouderen van alleen een AOW. Deze uitkeringen zijn sinds 1980 niet meer verhoogd en namen door inflatie 12% in waarde af. Ondanks eerdere toezeggingen is ook in 1995 de AOW weer bevroren. Bij ongewijzigd beleid kunnen 65-plussers met alleen een AOW-uitkering in 1998 20% minder besteden dan in 1980.

Op de eerste verdieping van het pensioengebouw bevinden zich de aanvullende pensioenen. Ideaal gesproken zijn de AOW en het aanvullend pensioen samen gelijk aan 70% van het laatst verdiende salaris. In de praktijk komen alleen alleenverdiende, die 40 jaar full-time hebben gewerkt en al die tijd bij hetzelfde pensioenfonds zijn verzekerd, hiervoor in aanmerking. Dit laatste is onlangs verbeterd doordat er bij verandering van baan tussen de diverse pensioenfondsen op verzoek waarde-overdracht kan plaatsvinden. Echter, aan die 70% komt slechts 8% van alle Nederlanders toe, voor het merendeel ambtenaren. De overige 92% komt niet toe aan een volledig pensioen. Sommigen studeren pas na hun 25ste af, anderen wisselen van werkgever, werken in deeltijd of hebben een flexibel contract. Ook periodes van werkloosheid veroorzaken pensioenverlies. Verder is het tijdelijk niet deelnemen aan het arbeidsproces vanwege het verzorgen van kinderen een belangrijke oorzaak van pensioendering. Uiteindelijk ontvangt bijna 50% van alle 65-plussers slechts een aanvullend pensioen tot f 800,- per maand, waarover ook nog belasting moet worden betaald.

Op de derde verdieping van het pensioengebouw bevinden zich de individuele regelingen. Als burgers te weinig pensioenuitkering verwachten, kunnen zij door het afsluiten van een lijfrente, koopsompolis of spaarregeling daar verhoging in aanbrengen.

verzekerden hebben daar te weinig oog voor.' De heer P. de Wind: 'De 3,5 miljoen deelnemers van pensioenfondsen vragen zich veel te weinig af hoe hun pensioen eruit zal zien. Over de rente-ontwikkeling van hun hypotheek maken zij zich druk, maar niet over het rendement van de 200.000 gulden die ze gemiddeld in een pensioenfonds hebben zitten.' Oude-dagsvoorzieningen staan de laatste tijd sterk in de belangstelling: de toekomstige betaalbaarheid van de AOW, VUT-regelingen, pensioenscheiding en pensioenbreuk. Er kunnen zich in een leven veel gebeurtenissen voordoen, waardoor de pensioenuitkering lager uitvalt dan voorzien. Ook overheidsmaatregelen kunnen een grote weerslag hebben op de pensioenvoorziening.

PENSIOENFONDSEN

In Nederland bestaan er wel 11.000 verschillende pensioenregelingen. Daaronder bevinden zich de grote pensioenfondsen, zoals het ABP, het PGGM, het fonds van de Metaalnijverheid en 70 bedrijfstakpensioenfondsen. Ook zijn er de ondernemingspensioenen en die van beroepsbeoefenaren, zoals fysiotherapeuten en notarissen,' vertelt mevrouw Kuik. 'Al deze regelingen zijn bedoeld om te komen tot zoveel mogelijk gelijke arbeidsvoorwaarden in een bedrijfstak en om concurrentievoorwaarden te beperken.' De heer Rantong, van OHRA: 'Echtscheiding, werkloosheid of overlijden veroorzaken meestal een fors pensioenverlies. Het zijn juist deze gebeurtenissen, waardoor ook

de hoger betaalden kans lopen op lagere pensioenuitkeringen dan de gewenste 70% van hun laatst verdiende inkomen.' Kuik en De Wind pleiten voor een onafhankelijk nationaal meldpunt voor pensioenen én een goede voorlichting. De vele regelingen en ingewikkelde samenhang tussen de verschillende wetten maken het voor individuele burgers bijna onmogelijk om er achter te komen hoe hun pensioenopbouw er uitziet. Daardoor zijn velen niet in staat om zich tijdig via individuele regelingen - zoals koopsompolissen en premiespaarregelingen - aanvullend te verzekeren. Vooral vanwege onvoldoende interesse en inzicht in de mogelijkheden om zich bij te verzekeren ontvangen veel ouderen een gering pensioen. Dat is geen prettig vooruitzicht. ◀

ADRESSEN:

- 1) **Instituut 'Vrouw & Arbeid'**, Postbus 11666, 2502 AR Den Haag.
- 2) **Informatie: Ombudsman Pensioenen/Levensverzekeringen**, prof. dr. J. de Ruiter; Postbus 18592, 2502 EN Den Haag, tel. 070 - 3469763 (pensioenen) / 070 - 3608261 (verzekeringen).
- 3) **Vereniging Aanpak Pensioenbreuken**, Klapproosstraat 6, 3882 GD Putten tel. 03418 - 53607; na 01.10.1995: 0341-353607.
- 4) **Pensioenverdeling bij scheiding**: Ministerie van Justitie, Directie Voorlichting, Postbus 20301, 2500 EH Den Haag, tel. 070 - 3706850. Info. beschikbaar via Postbus 51; infolijn: tel.: 06-8051 (40 cent per minuut); ma. t/m vr. 9.00 - 21.00 uur.
- 5) **Afdeling Leven en Pensioenen, OHRA Verzekeringen** tel.: 085 - 249980.
- 6) **Nationaal meldpunt voor niet-opgevraagde pensioenen, PVF Nederland N.V.** 020-6074777

OHRA PERSOONLIJKE PORTEFEUILLE POLIS VOOR EEN RIANTE AANVULLING OP UW PENSIOEN

Als u wordt geconfronteerd met een dreigend pensioentekort, moet u nu afdoende maatregelen nemen.

Al vanaf f 75,- per maand kunt u deelnemen aan de zeer lucratieve

Persoonlijke Portefeuille Polis. Het succes van de Persoonlijke Portefeuille Polis is dan ook gemakkelijk te verklaren. Het is een unieke lijfrenteverzekering, waarbij fiscaal aantrekkelijk sparen en een hoger rendement door zélf - via de eigen levensverzekering - te beleggen hand in hand gaan. De premies die u betaalt voor uw Persoonlijke Portefeuille Polis, worden belegd in de Beleggingsfondsen van OHRA. U heeft daarbij de keus uit drie beursgenoteerde fondsen, of een combinatie ervan.

Drie combinaties
OHRA heeft voor uw gemak drie combinaties van de OHRA-fondsen samengesteld. (Uw eigen combinatie van fondsen kan ook.)

1. De Zekerheidscombinatie
Hiermee loopt u zeer weinig risicomet toch een behoorlijk prognoserendement: 9,05%.

2. De Spreidingscombinatie
De naam zegt het al - het risico wordt zo gunstig mogelijk gespreid en het prognoserendement is hoger: 9,5%.

3. De Rendementscombinatie

Wilt u kans op een zeer hoog rendement, dan bent u met deze combinatie goed uit - uw prognose-rendement: 11,00%.

De genoemde prognoserendementen zijn ter indicatie voor langere termijn.

Continu zeer flexibel

Wat de Persoonlijke Portefeuille Polis nog ééns zo aantrekkelijk maakt, is de grote flexibiliteit. Niet alleen kunt u de looptijd en premie zo vaak wijzigen als u wilt, maar ook de verdeling van uw premies over de drie fondsen kunt u doorlopend wijzigen. Aan u de keus. En voor advies staan de deskundigen van OHRA altijd klaar om u van dienst te zijn.

Fiscaal aftrekbaar!

De Persoonlijke Portefeuille Polis is af te sluiten als lijfrente, voor uw pensioen. In dat geval is uw uitkering aan het eind van de looptijd niet belastingvrij, maar mag u de premies tot de wettelijk gestelde fiscaal aftrekken. Heel aantrekkelijk! Vraag snel meer informatie aan met de **Algemene Antwoordkaart (nr.1) bij pagina 16/17** Wilt u een persoonlijke offerte? Bel dan snel naar OHRA: **085 - 249 249**

De waarde van uw belegging kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst.

